

Modernizm(Młoda Polska)

Modernizm jest powrotem do sfery duchowej. Człowiek jest niepewny jutra, zagrożony i pesymistycznie nastawiony do życia. Staje się bierny i niechętny wszystkiemu.

Modernizm trwa w Polsce do 1918 roku(dokładnie do 11 listopada, kiedy to Polska po 123 latach zaborów odzyskała niepodległość). Nazwa Młoda Polska pochodzi od artykułu zapowiadającego nowe nurty i prądy w literaturze, sztuce, filozofii; tym określeniem młodzi twórcy podkreślali swoją odrębność od „starych” pozytywistów. Nazwa modernizm oznacza nowoczesny, związany z szybko postępującymi zmianami cywilizacyjnymi. Epokę tę nazywa się też neoromantyzmem ze względu na powrót do tradycji romantycznej.

Filozofia

Powrót do filozofii romantycznej, znów dominuje wiara w jednostkę, jej duchowość i intuicję. Schyłek wieku to także okres poczucia upadku najważniejszych wartości. Rodzi się –**dekadentyzm**- przeświadczenie, że podstawowe prawdy uległy zagładzie, ludzi ogarnia pesymizm, bierność, słabość i niechęć do działania.

Artur Schopenhauer- filozofia pesymistyczna, życie jest nieustającym pasmem cierpienia, kresem ich jest śmierć. Należy uciekać w stan nirwany- uciekać od życia, pozbyć się wszelkich pragnień i dążeń. Fryderyk Nietzsche- filozofia siły, pesymizmu i witalności; stworzył koncepcję nadczłowieka- jednostki wyjątkowej, której zadaniem jest panowanie nad słabszymi

Literatura

Modernistom imponuje sztuka, ale tylko sztuka dla sztuki; przypisywanie sztuce praktycznych celów jest obrzydliwe; sztuka powinna być tworzona sama dla siebie, nie potrzebuje odbiorców.

Hasła modernistyczne są realizowane w dramacie i liryce, epika(powieści) nadal rozwijają się w nurcie pozytywistycznym.

Joseph Conrad- właśc. Józef Konrad Korzeniowski- twórca literatury marynistycznej

Kazimierz Przerwa- Tetmajer- miłośnik gór- „Na skalnym Podhalu”- podhalańskie, gwarowe opowiadania, zagubienie i poczucie zagłady w wierszu „Koniec XX wieku”

Jan Kasprzowicz- sztuka jest odbiciem duszy autora, zainteresowanie wsią

Władysław Reymont „Chłopi”- epepeja chłopska, „Ziemia obiecana”

Stefan Żeromski „Syzyfowe prace”- walka młodzieży polskiej z rusyfikacją, 1924- Nagroda Nobla

Stanisław Wyspiański „Wesele”- utwór o polskich tradycjach, symbolach

W sztuce i literaturze obecny jest impresjonizm- próba uchwycenia ulotnych, szybko przemijających wrażeń i ekspresjonizm- uzewnętrznienie uczuć, emocji artysty.

XX – lecie międzywojenne

Epoka dwudziestolecia międzywojennego trwa dokładnie od 11 listopada 1918 roku do 1 września 1939 roku(wybuch II wojny światowej). Nazwy to także: międzywojnie, okres międzywojenny. Dwie fazy tej epoki: 1. jasna- czasy optymizmu, euforii związanej z odzyskaniem niepodległości, entuzjazmu, radości; proza zdominowana przez tematy polityczno- społeczne; popularne kabarety, teatryki, rewie i kawiarnie; ogromny rozwój kinematografii 2. ciemna- pogłębia się kryzys ekonomiczny(strajki, bezrobocie, nędza); pojawia się katastrofizm- przewidywanie następnej wojny; literatura popularna jako potrzeba odprężenia; nurt nowej prozy- eksperymentalnej, psychologicznej lub powrót do realizmu.

Twórcą psychoanalizy jest **Zygmunt Freud**(na zachowania człowieka ma wpływ podświadomość, w której tkwią niezatarte doznania z dzieciństwa oraz popędy, instynkty). Freud analizował również sny i skojarzenia ukryte w podświadomości.

John Watson – propagator behawioryzmu; uważał, że nie jesteśmy w stanie zanalizować ludzkiej psychiki czy duszy, możemy jedynie obserwować człowieka.

Oswald Spengler- przedstawiciel katastrofizmu; jego zdaniem każde społeczeństwo i cywilizację czeka nieuchronny koniec.

Kierunki literackie:

- dadaizm- dadaści buntowali się przeciwko cywilizacji; uważali, że żyją w czasie kryzysu wartości, kpili z poezji, pisali dziwne wiersze, dobierając słowa przypadkowo

-surrealizm(nadrealizm)- polega na zapisywaniu skojarzeń rodzących się w głowie poety

-futuryzm- oznaczał kult nowoczesności, wiarę w przyszłość i cywilizację; futuryści zafascynowali byli techniką, nie korzystali z tradycji

Literatura obca

Ernest Hemingway „Stary człowiek przy moście”, „Stary człowiek i morze”

Antoine de Saint- Exupery „Mały Książę”

Literatura polska

W Polsce pojawiają się grupy poetyckie:

- Skamandryci- Jarosław Iwaszkiewicz, Julian Tuwim, Kazimierz Wierzyński

-Awangarda Krakowska- Julian Przyboś, Adam Ważyk, Tadeusz Peiper

-Futuryści- Bruno Jasiński, Tytus Czyżewski, Stanisław Młodożeniec

Oprócz wymienionych tworzyli:

Konstanty Ildefons Gałczyński „Prośba o wyspy szczęśliwe”, „Teatryk Zielona Gęś”

Bolesław Leśmian „Dusiołek”, „Urszula Kochanowska”

Leopold Staff „Wysokie drzewa”

Maria Pawlikowska- Jasnorzewska „Erotyki”